Svoboda informací

Brno 23. března 2013

Oldřich Kužílek

historie FOIA

- Švédsko - již od 18. století
- USA: (Freedom of Information Act) od 1966
- Francie od 1978
- Kanada, Australie, Nový Zéland od 1982
- Holandsko od 1991,
- Maďarsko od 1992
- Irsko od 1997
- ČR od 1999
- Slovensko, Bulharsko od 2000
- Velká Británie od 2005
- k r. 2012: téměř 100 států má FOIA

Lidské jednání

- Jednání = Odpověď na výzvu

Předpokládá:

1. Identifikovat výzvu (všimnout si jí)
2. Správně ji pochopit
3. Shromáždit (všimnout si) co nejvíce variant řešení, názorů, impulsů
4. Zvolit správnou odpověď a mít na ni sílu

Výuka: pěstování kondice (vnímat, naslouchat, nebát se překvapení, zbavit se podvědomého vytěsňování neznámých podnětů). Dialogické jednání.

Správa veřejných věcí (politika)

- Politika = Odpověď na výzvu

Předpokládá:

1. Identifikovat výzvu (všimnout si jí)
2. Správně ji pochopit
3. Shromáždit co nejvíce variant řešení, názorů
4. Zvolit správnou odpověď a mít na ni sílu

To je hodně práce. Vyžaduje **dialog.**

Svoboda informací jako široký pojem

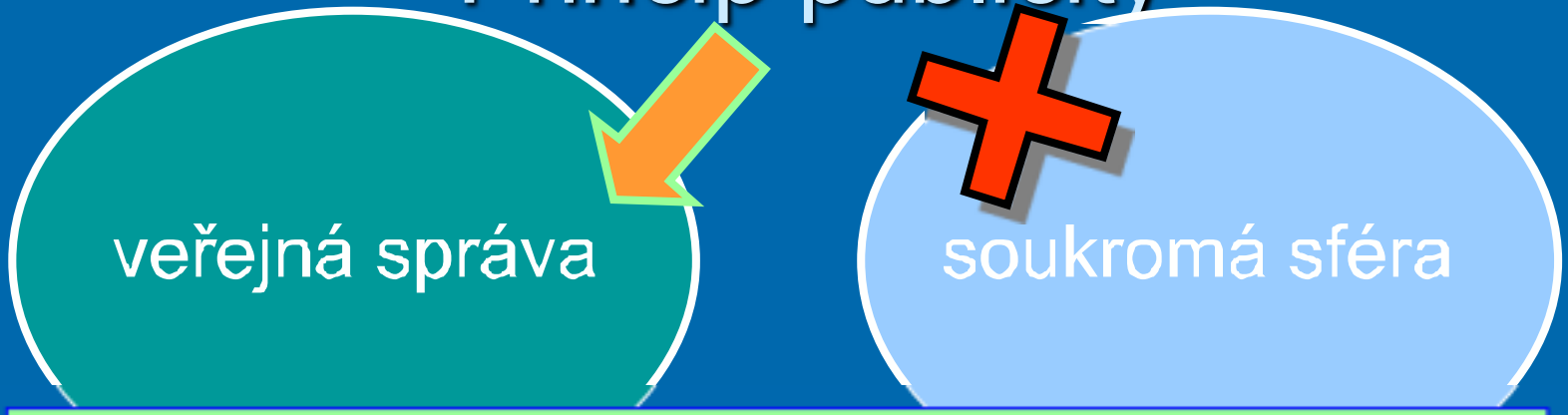
- svoboda projevu + právo šířit informace
- právo vyhledávat informace
- právo šířit informace + zákaz cenzury
- právo přijímat informace (není omezeno)
- právo na informační sebeurčení *(kombinuje právo na informace s právem na ochranu soukromí a osobních údajů)*
- otevřenost veřejné správy

diskrétnost × publicita, česky důvěrnost × otevřenost

- Diskrétnost = nic, vyjma…
(definuje se umožnění přístupu – proč ano)

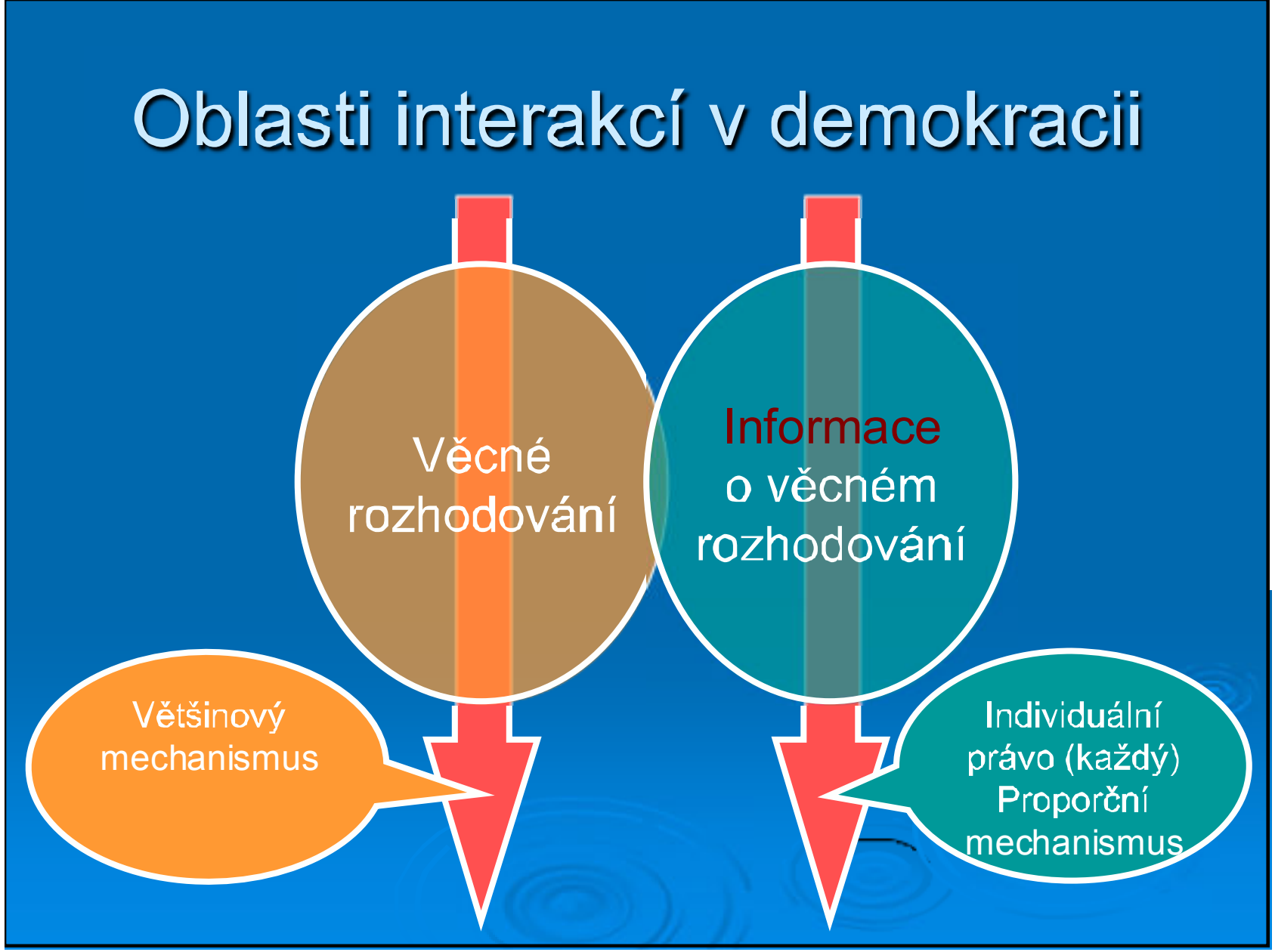
- Publicita = všechno, vyjma…
(definuje se odepření – proč ne)

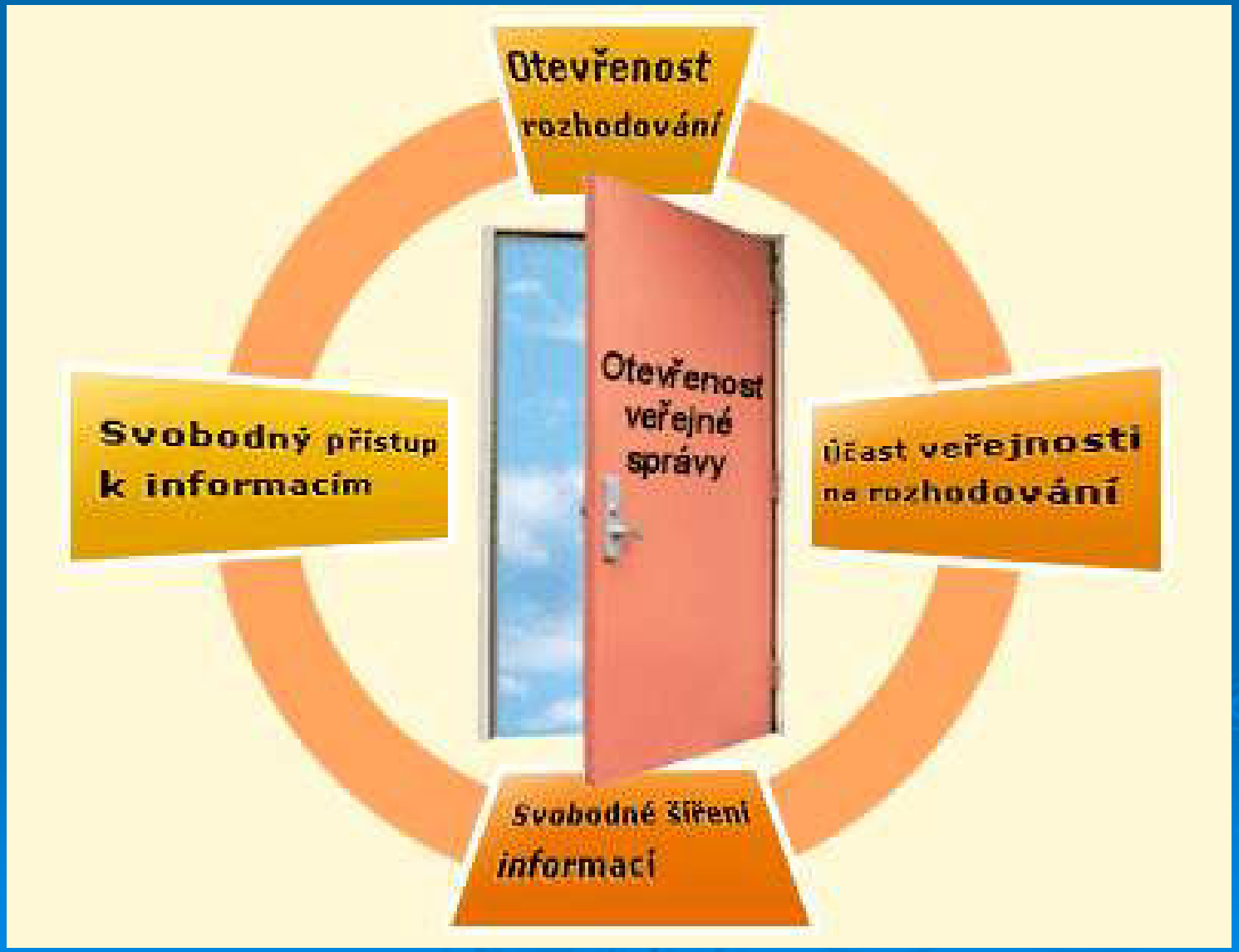
Princip publicity

právu občanů na informace odpovídá povinnost orgánů veřejné správy vytvářet podmínky pro jeho naplnění

nevztahuje se však na soukromou sféru, kde platí pouze princip „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ (čl. 2 odst. 3 Listiny)

Oblasti interakcí v demokracii
Věcné rozhodování
Informace o věcném rozhodování
Většinový mechanismus
Individuální právo (každý) Proporční mechanismus

Otevřenost rozhodování
Svobodný přístup k informacím
Otevřenost veřejné správy
Účast veřejnosti na rozhodování
Svobodné šíření informací

Listina základních práv a svobod - článek 17

- *(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.*
- *(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.*

Listina základních práv a svobod - článek 17

- *(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*
- *(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.*

Zákon o svobodném přístupu k informacím

O co lze žádat

Pojem informace

- Zákon upřesňuje pojem informace: *jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního*.

(4 odst. 3 a 4 InfZ)

- pojem informace je široký a nezávislý na formě, nosiči či jeho úplnosti či částečnosti.
- Není závislý na fázi přípravy či vzniku informace, na její hotovosti, srozumitelnosti.

Pojem informace

- písemnosti v papírové i elektronické podobě
- fotografie, obrazové a zvukové záznamy
- plány, mapy
- korespondence
- knihy návštěv
- pracovní kalendáře
- atd.

Okruh informací, ze kterého se poskytuje

Informace vztahující se k působnosti (§ 2/1 InfZ)

- povinnost poskytovat informace se vztahuje na jakoukoli činnost povinného subjektu (cokoli činí, podléhá informační povinnosti).
- Nejedná se přitom jen o výkon vrchnostenské veřejné správy (tedy tam, kde povinné subjekty jednají jako *správní orgány)*, ale o jakoukoli činnost, tedy i nakládání s majetkem apod.

Kdy se zákon nepoužije (§ 2 InfZ)

(3) Zákon se nevztahuje na poskytování informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví 1a) , a dalších informací, pokud zvláštní zákon 1b) upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací.

Kdy se zákon nepoužije (§ 2 InfZ)

§ 2

(4) Povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

Koho lze žádat

Povinné subjekty (§ 2/1)

1. **Státní orgány**
2. **Územní samosprávné celky a jejich orgány**
3. **Veřejné instituce**
   - Obecní příspěvkové organizace, obchodní společnosti, obecně prospěšné organizace
   - Státní podniky, státní organizace, státem ovládané firmy
   - Svazky obcí
4. **Další subjekty (částečná inf. povinnost)**

Podání žádosti

Podání žádosti

- Provést prvotní pátrání k upřesnění požadované informace
- Rozhodnout zda požádat neformálně (zejm. novináři, členové zastupitelstva) nebo formálně dle zákona
- Případně podat průzkumnou žádost o metainformace – co k dané věci existuje, v jaké technické podobě a struktuře,
- Formulovat „blbovzdorně“, nejlépe v jednotlivých bodech
- Oddělit na začátku věcný úvod – kontext dotazu (pokud je to dobré pro pochopení)
- Nezatěžovat žádost hodnotícími soudy
- Neprovokovat připomínáním povinností

Elektronicky podaná žádost

- jen na elektronickou podatelnu. Ostatní zaslané e-maily se nepovažují za žádost ve smyslu InfZ.
- Pokud však úřad nemá EP zveřejněnu, pak je každý e-mail zaslaný na kteroukoliv e-adresu úřadu žádostí dle InfZ
- pokud žádost neobsahuje adresu pro zaslání odpovědi (informace), nepovažuje se za žádost

Úhrada za informace

Úhrada nákladů

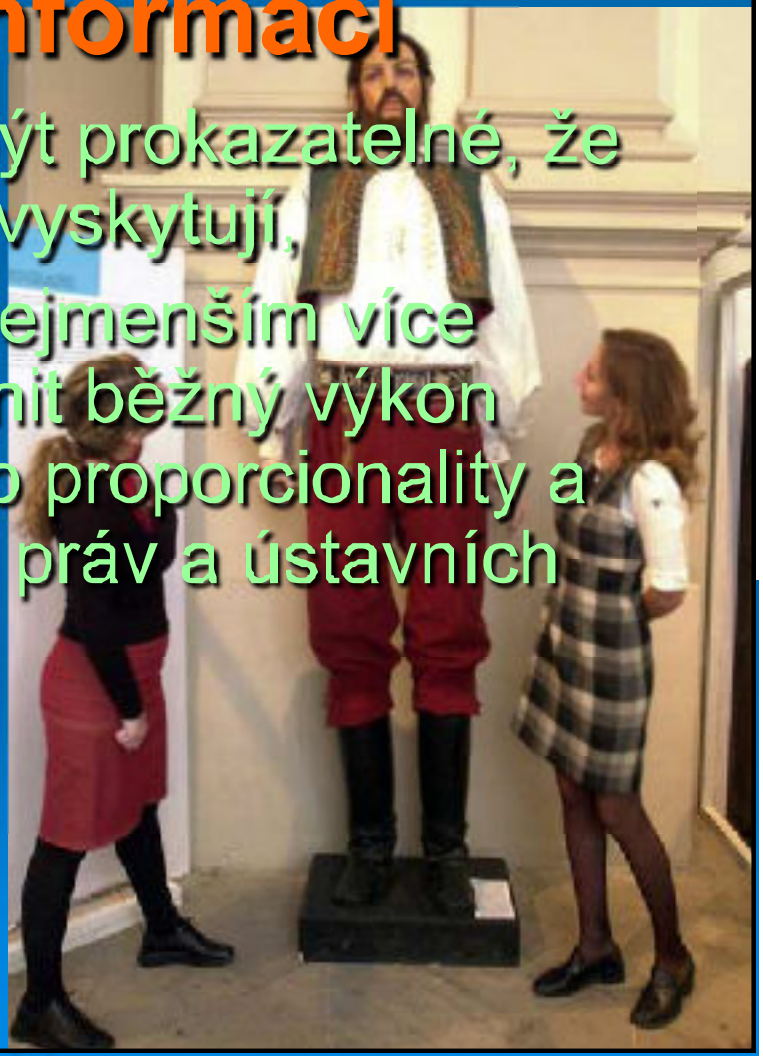
(regulační nástroj InfZ)

§ **17 Hrazení nákladů**

(1) Povinné subjekty jsou v souvislosti s poskytováním informací oprávněny žádat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli. Povinný subjekt může vyžádat i úhradu za **mimořádně rozsáhlé vyhledání informací**.

mimořádně rozsáhlé vyhledání informací

- není běžné – tj. musí být prokazatelné, že podobné žádosti se nevyskytují,
- musí představovat přinejmenším více hodin práce, tedy ovlivnit běžný výkon činnosti (ústavní princip proporcionality a vyvažování základních práv a ústavních statků),
- nařízení vlády neřeší

Nařízení vlády

§ 7

Náklady na mimořádně rozsáhlé vyhledání informací

Povinný subjekt stanoví v sazebníku hodinové sazby odvozené z nákladů na platy, případně mzdy a z ostatních osobních nákladů spojených s mimořádně rozsáhlým vyhledáním informací.

VYHLEDÁNÍ

- Nelze tedy použít sazbu právníka, ale jen odpovídajícího referenta
- nelze započítat úhradu za anonymizaci údajů

úhrada - postup

§ 17

Hrazení nákladů

(3) V případě, že bude povinný subjekt za poskytnutí informace požadovat úhradu, písemně oznámí tuto skutečnost spolu s výší úhrady žadateli před poskytnutím informace. Z oznámení musí být zřejmé, na základě jakých skutečností a jakým způsobem byla výše úhrady povinným subjektem vyčíslena.

(4) Nesplní-li povinný subjekt vůči žadateli oznamovací povinnost podle odstavce 3, ztrácí nárok na úhradu nákladů.

úhrada - postup

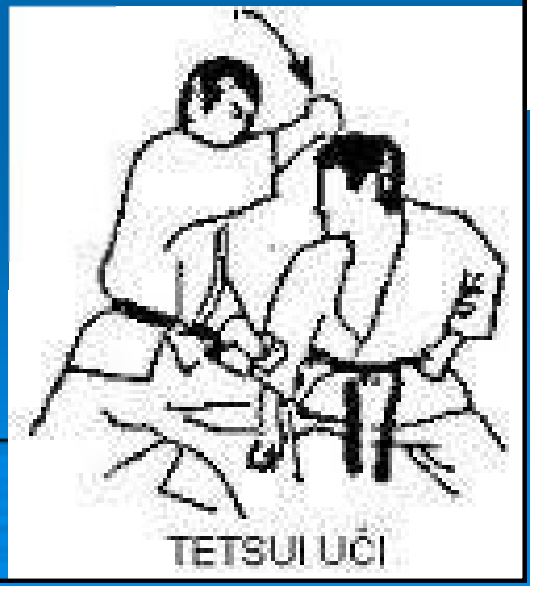
- **§ 17 Hrazení nákladů**

  (5) Poskytnutí informace podle odstavce 3 je podmíněno zaplacením požadované úhrady. Pokud žadatel do 60 dnů ode dne oznámení výše požadované úhrady úhradu nezaplatí, povinný subjekt žádost odloží. Po dobu vyřizování stížnosti proti výši požadované úhrady lhůta podle věty druhé neběží.

Co když mi informaci neposkytnou?

Aneb

Opravné prostředky

Neposkytnutí informace

1. Nečinností (mlčením)
2. Poskytnutí jen části = částečná nečinnost
3. Rozhodnutím o odmítnutí žádosti
4. Rozhodnutím o odmítnutí části žádosti
5. Požadavkem na nesprávnou výši úhrady
6. Sdělením, že informace neexistuje, nevztahuje se k působnosti PS, zákon se na ni nevztahuje

Neposkytnutí informace

Nečinností (mlčením)

- Poskytnutí jen části = částečná nečinnost
- Sdělením, že informace neexistuje, nevztahuje se k působnosti PS, zákon se na ni nevztahuje

→ stížnost k povinnému subjektu (§ 16a infZ)

→ Povinný subjekt:

- → Uzná – poskytne (doplní)
- → Neuzná – do 7 dnů má předat nadřízenému orgánu
- → Nadřízený – do 15 dnů rozhodne

Neposkytnutí informace

Požadavkem na nesprávnou výši úhrady

- stížnost k povinnému subjektu (§ 16a infZ)
- Povinný subjekt:
  - Uzná – úhradu sníží nebo zruší a informaci poskytne (doplní)
  - Neuzná – do 7 dnů má předat nadřízenému orgánu
  - Nadřízený – do 15 dnů rozhodne (úhradu sníží (i zruší), přikáže zjednat nápravu, potvrdí)

Neposkytnutí informace

Rozhodnutím o odmítnutí žádosti

- odvolání k povinnému subjektu (§ 15 infZ)
- Povinný subjekt:
  - Uzná – změní rozhodnutí - poskytne (doplní)
  - Neuzná – do 15 dnů má předat nadřízenému orgánu se spisem
  - Nadřízený – do 15 dnů rozhodne

Neposkytnutí informace

Neúspěch u nadřízeného orgánu

- → Správní žaloba → Krajský soud.
- → Nutno podat
  - → do 2 měsíců od rozhodnutí
  - → Při nečinnosti do 1 roku po posledním úkonu žadatele

Exekuce

Podkladem musí být vykonatelné rozhodnutí

- Příkaz nadřízeného orgánu vydat rozhodnutí (otázka vázanosti právním názorem nadřízeného)
- Příkaz soudu vydat rozhodnutí (otázka vázanosti právním názorem soudu)
- Příkaz soudu poskytnout informaci

Obvyklá nedorozumění, obvyklé chyby

Informační setrvačnost veřejné správy

- **historické: pojetí státu jako dědice panovníka, vrchnostenský přístup**
- **technické: překážky při poskytování inf.**
- **subjektivní - *Pro každého člena veřejného orgánu je zdánlivě výhodnější a snazší, když informaci poskytnout nemusí***
  - **cena informace**
  - **informační převaha**
  - **měřitelnost politické či úřední práce**

Posuzování motivů žádosti

- odpor k poskytnutí informací zjevně sloužící obchodním účelům
- odpor k poskytnutí informací směřujících ke kontroverzním kauzám (zejména nakládání s majetkem, zakázky, nájmy)

Nelze hodnotit důvody žadatele

Příčina sporu o informace je většinou psychologická

nevydá se „rozhodnutí“, ačkoliv se neposkytne celá požadovaná informace

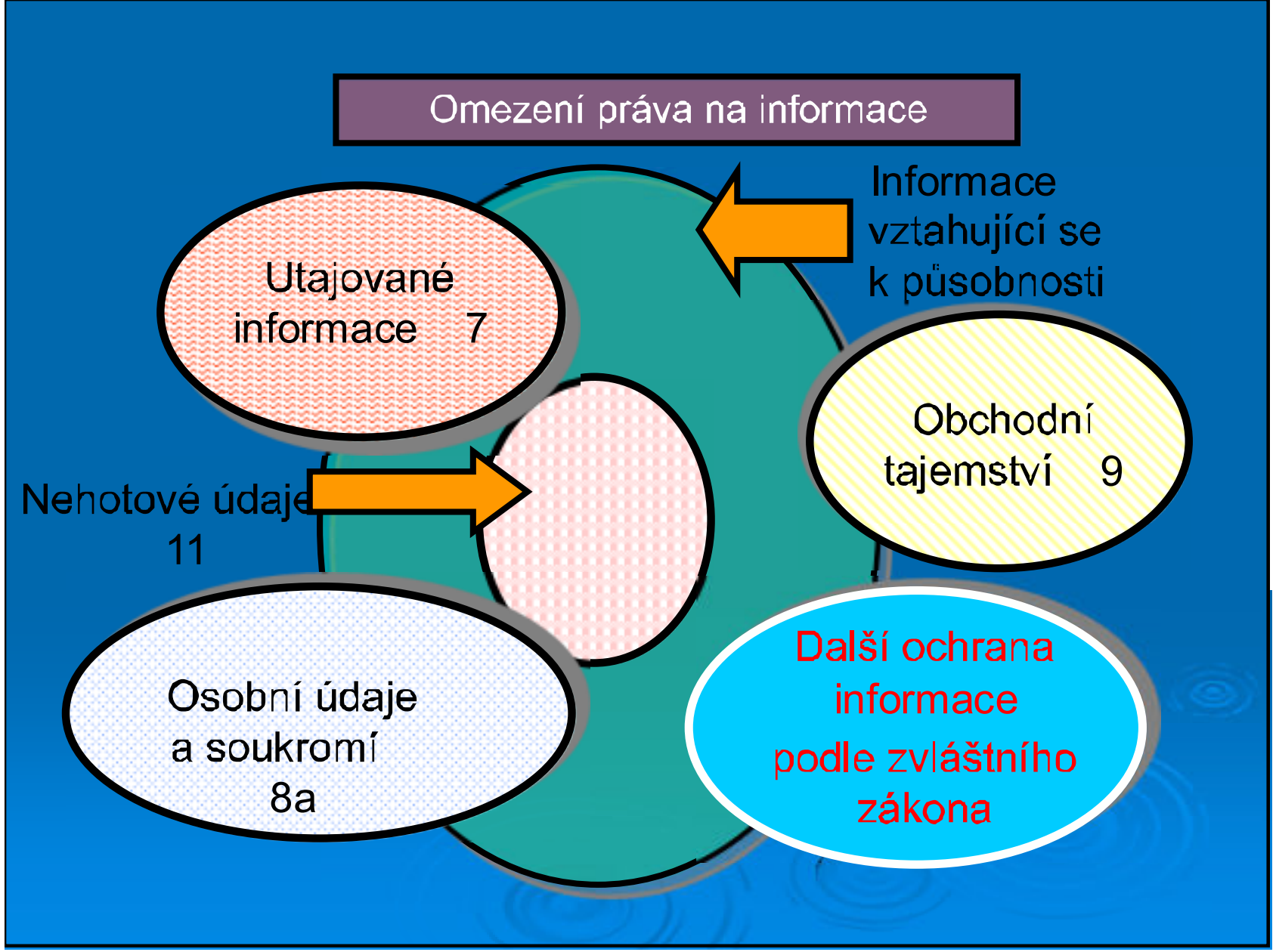
Neoprávněně se stanoví „mimořádně rozsáhlé vyhledání“, započtou i nepatřičné náklady (energie, anonymizace)

omezení informací se zdůvodní mlčenlivostí (je v rozporu s 19) anebo odkazem na správní řízení

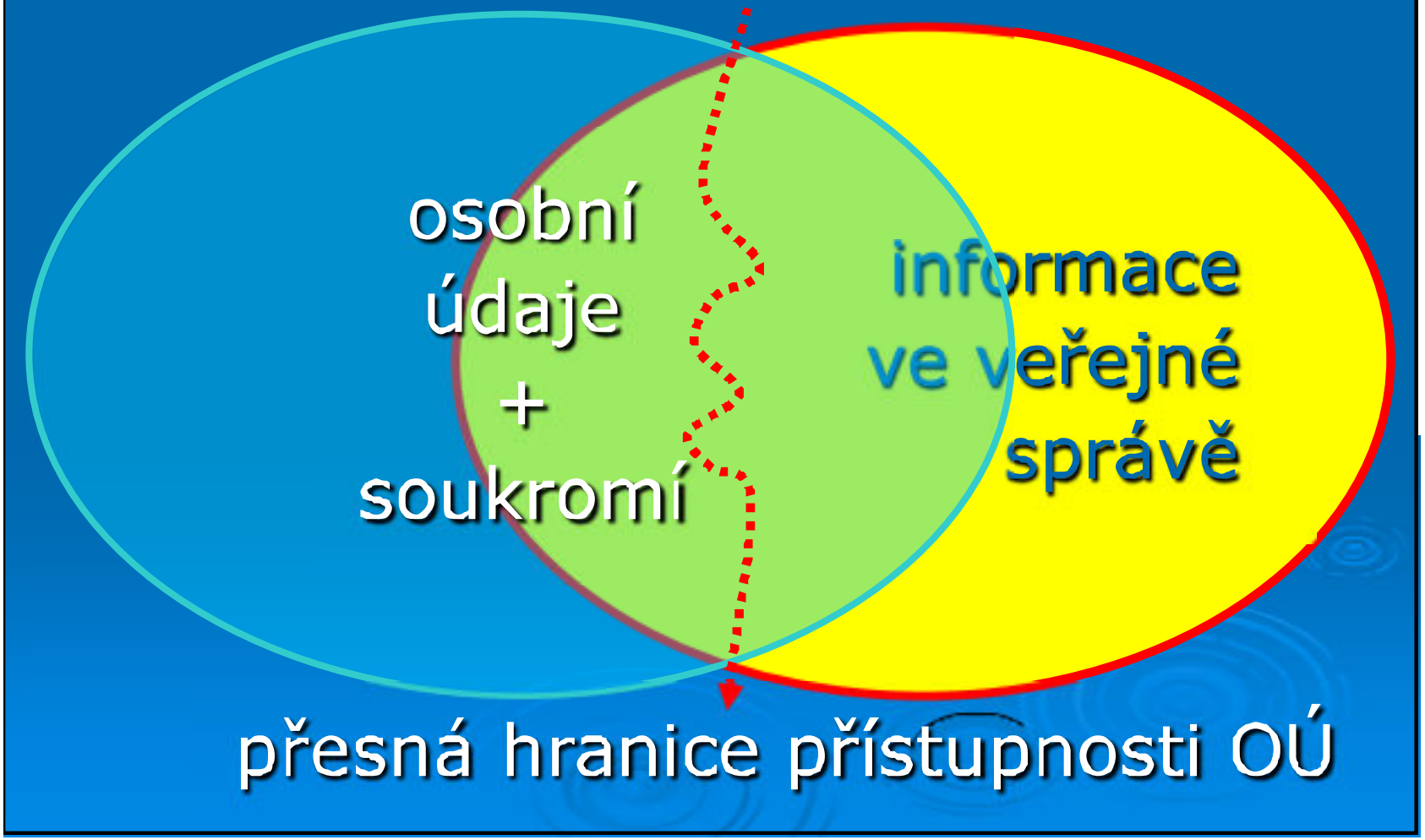
Za osobní údaje se označí i ty, které jsou přístupné

Neposkytne se celý dokument, ačkoli chráněná je jen část (12 InfZ)

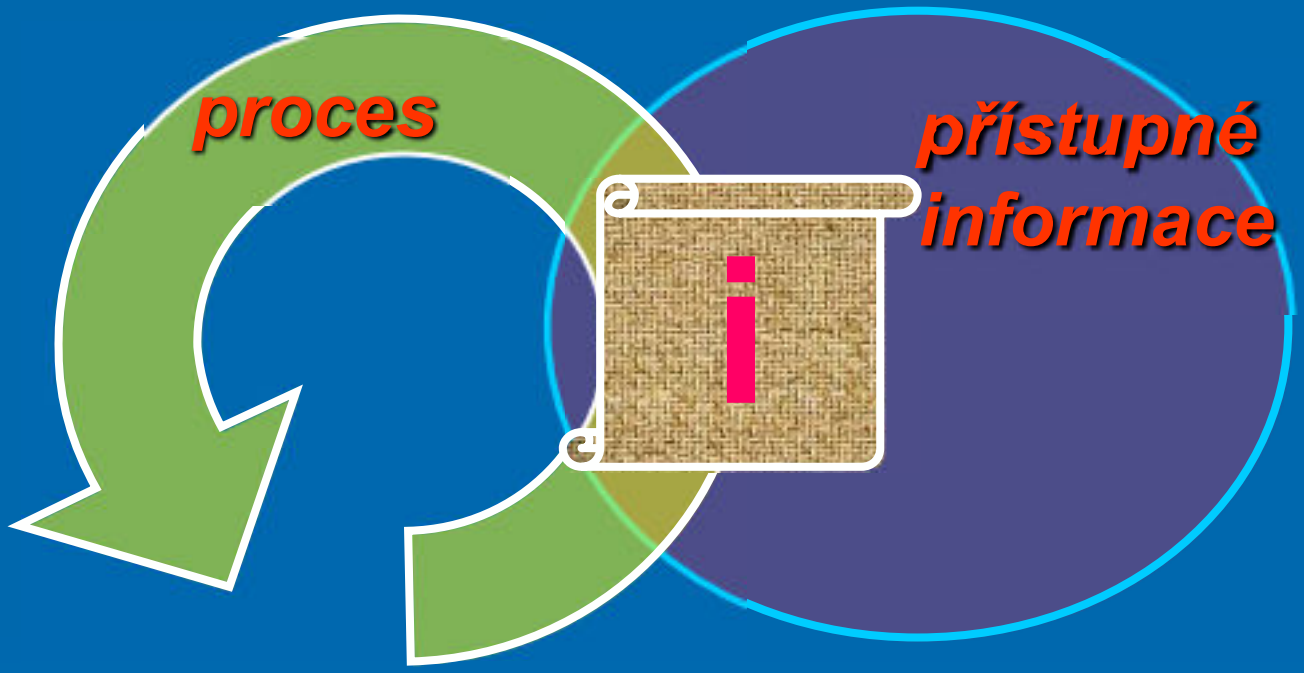
Které informace se chrání a tedy neposkytují?

Omezení práva na informace
Informace vztahující se k působnosti
Utajované informace 7
Obchodní tajemství 9
Nehotové údaje 11
Osobní údaje a soukromí 8a
Další ochrana informace podle zvláštního zákona

Vyvažování základních práv

informace v procesech (11)

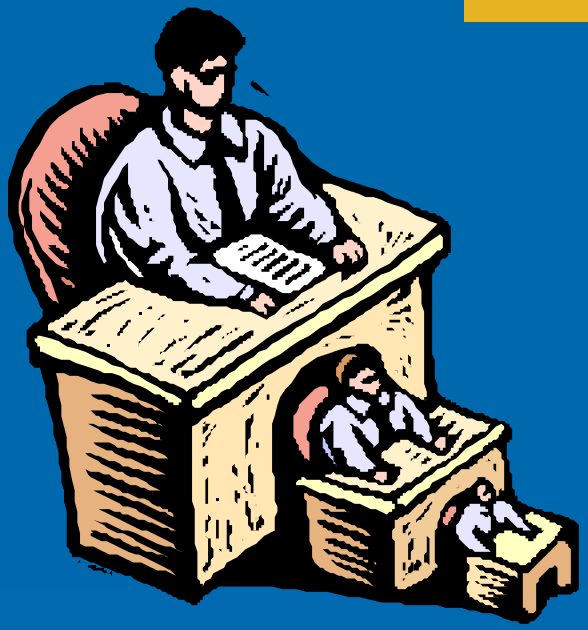
- ***primární informace – omezí se, pokud jejich poskytnutí může ovlivnit nestrannost procesu***
- ***sekundární informace – jsou přístupné***

výsledky kontrol

§ 11 (3)

Informace, které získal povinný subjekt od třetí osoby při plnění úkolů v rámci kontrolní, dozorové, dohledové nebo obdobné činnosti prováděné na základě zvláštního právního předpisu [11)] , podle kterého se na ně vztahuje povinnost mlčenlivosti anebo jiný postup chránící je před zveřejněním nebo zneužitím, se neposkytují. Povinný subjekt poskytne pouze ty informace, které při plnění těchto úkolů vznikly jeho činností.

mlčenlivost

povinnost fyzické osoby – pracovníka úřadu

účel: aby se úřad z hlediska informačních výstupů choval jednotně

princip selekce

§ 12

Podmínky omezení

Všechna omezení práva na informace provede povinný subjekt tak, že poskytne požadované informace včetně doprovodných informací po vyloučení těch informací, u nichž to stanoví zákon. Právo odepřít informaci trvá pouze po dobu, po kterou trvá důvod odepření. V odůvodněných případech povinný subjekt ověří, zda důvod odepření trvá.

Neveřejná jednání?

Rozsudek NSS

Göttelová vs. Černošice

informace ze zápisů jednání rady města

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE

Došlo dne: 21 -09- 2005

Advokátní kancelář

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohumila Baxy a JUDr. Ericha Chvojkového v právní věci žalobkyně: Ing. Daniela Gottelová, Černošice, zastoupená

Nemožnost účastnit se jednání kolektivního výkonného orgánu obce však nelze vykládat tak, že občan obce (anebo kdokoliv v poněkud jiném rozsahu, jak bude uvedeno dále) nemá právo na poskytnutí informací, které jsou produktem takovéto činnosti orgánu obce ani o průběhu procesu, který k takovým závěrům vedl. Neveřejnost schůze znamená, že každý nemá

Typy přístupu k informacím

- základní – podle InfZ všechny osoby
- zvýšený - podle zákona o obcích
  - občané obce + vlastníci nemovitostí
  - členové zastupitelstva

Průlomy do ochran

- Osobní údaje – příjemci veřejných prostředků, veřejně činné osoby
- Obchodní tajemství – nakládání s veřejnými prostředky, ochrana ŽP
- Test veřejného zájmu – převaha veřejného zájmu obecně

Příjemci veřejných prostředků *(§ 8b)*

Snížená ochrana osobních údajů u příjemců veřejných prostředků

- poskytnou se „základní osobní údaje“ o osobě, které povinný subjekt poskytl veřejné prostředky.
- nevztahuje se na poskytování veřejných prostředků podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotní péče, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území
- „Základní osobní údaje“: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků.

Příjemci veřejných prostředků *(§ 8b)*

původní návrh definice příjmu veřejných prostředků:

Poskytnuté veřejné prostředky jsou zejména majetek, jakož i oprávnění, sleva, prominutí anebo jiný majetkový prospěch ve vztahu k veřejným prostředkům.

Ochrana obchodního tajemství *(§ 9)*

(1) Pokud je požadovaná informace obchodním tajemstvím, povinný subjekt ji neposkytne.

úkol úřadu prověřit, zda toto tvrzení je pravdivé

obchodní tajemství

musí splnit zároveň všechny stanovené znaky podle 17 obchodního zákoníku:

- *skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy*
- *mít alespoň potenciální hodnotu*
- *není v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné*
- *mají být podle vůle podnikatele utajeny*
- *podnikatel utajení zajišťuje*

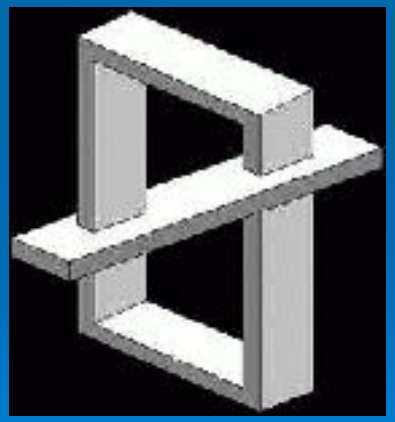
nesprávná aplikace obchodního tajemství

úřad neoprávněně nahrazuje vůli podnikatele, co je obchodní tajemství

úřad neověřuje, zda údajné obchodní tajemství splňuje všechny náležitosti (zejména časový faktor ochrany)

Úřad neověřuje, zda lze uplatnit výjimku (9 / 2 InfZ)

Blábolyok

Žádost o info od SPÚ

- Restituce – které církve podaly žádost o vrácení?
- Odpověď: Státní pozemkový úřad není oprávněn zpřístupňovat třetím osobám obsah výzev k vydání majetku dle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.
- Ve výzvách k vydání majetku oprávněné osoby poskytly údaje pouze za účelem posouzení jejich důvodnosti a nikoli k jejich předání třetím osobám.

Svoboda informací Vám děkuje

kuzilek@otevrete.cz

za Váš čas

www.otevrete.cz